

Numerul 37.

Oradea-mare 15/27 septembrie 1896.

Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe ½ de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

M a m ă !

Nuvelă.

(Urmare.)

Robă eu! Rob copilașul meu! esclamă cu durere tinera femeie. Dar bine, mamă, dicea ea către bētrāna ce luā parte la sfat, cānd m'ai dat dupā Vlad nu șcieai cā-i țigan?

Bētrāna mamā, o jupānēsă care in sbārciturile feței și in scutundăturile obrazilor nespriginiți de dinți, păstrā încă urme din frumusețea de odinioară, afirmā din tōte puterile, cā Vlad nu erā țigan, cā ea n'ar fi dat pe fiică-sa dupā un țigan, ea lemeia Șātrarului Cosma, boier cu sipetul plin de cărți domnești și de hrișōve cu peceți, mari cāt potcōva.

Jupānēsă Sultana, de ma mulți ani vōduvā tineră și frumōsă, remase cinstită cu tōte curtenirile multor boieri mari și puternici. Cum putea ea sā fi māritat pe fiică-sa dupā un țigan? Mai bine s'o fi vōdūt mōrtă decāt așā ceva. O nepōtă a ei, mai acum doi ani a fost rāpită de un țēran din Secueni. Fata la urma urmei ar fi vōit sā remānā nevēsta rāpitorului, cā erā un flācāu

Impēratul și regele Francisc Iosif I

voinic și frumos, dar jupānēsă Sultana n'a vōit acēsta. Mai bine fatā necinstită, decāt māritată cu un mojic! Divanul domnesc a pedepsit pe țēran cu oca și tōtă averea lui i a dat-o feței necinstite, dar fata a remas tot boierōică! Cum erā sā-și dea cucōna Sultana fata dupā un țigan? — Cāți boieri din Divanul domnesc n'ar fi dat chiar și moșii pe dragostea feței sale Mariuța? Dar jupānēsă Sultana a fost cinstită și vrē ca și fiică-sa cinstită sā remāe.

IV

Boierul Brāiloiu intrā la bānueli, primind mereu respunsul doctorului din fie-ce și cā femeia merge reu cu sãnētatea. El se hotāri sā mērgā ēnsuș la spital sā vōdā pe Maria. Numai, doctorul Caracaș, deștept pe cāt și omenos, prevōduse visita boierului și in-sārcinase pe gerahul (chirurgul) seu, care locuia la spital, sā spuie boierului, care ar intrebā de femeia Maria, cā s'a insānētoșat și cā a ieșit numai ađi din spital.

Așā se și intēmplā.

— E sãnētoșă! își đise cu bucurie boierul.

Cum șciea adresa femeii, bo-

ierul încăleacă la porța turnului Colței și se îndrumă spre Biserica cu Sfinți, lângă care știe că locuiește Maria.

Acolo boierul află casa pustie. Numai o pisică însălbătăcită svêcnă printre picioarele lui, când deschise clanța uși de la tindă.

Avusese grijă jupânesea Sultana și fiică-sa Maria, după sfatul doctorului Caracaș, de se mutaseră într'altă parte a orașului.

FuriOS, boierul dete jalbă la Agie și la Spătărie, să i se caute rōba fugită, femeia țiganului seu Vlad Fărcășanu.

Încă umblă în fie-ce diminéța prin tōte casele din întregul oraș vătăjeii de mahalale cu preotul de la biserica respectivă și cu epistați anume rënduiți, ca să întrebe de sănătate și să vestescă pe dată ce s'ar descoperi undeva vr'un cas de ciună.

Nu eră deci cu puțință să rămână mult timp ascunsă Maria lui Vlad Fărcășanu. Cum se făcū, cum nu, Maria totuș nu fu reaflată.

Popa Mănăila de la Biserica Crețulescu, care făcea luna aghiasmă în casă la boierul Brăiloiu de-istropiă slugile, *ietacul* și telegarii și mai aruncă aghiasmă și în puț, iar sâmbătă cetiă paraclis, eră, într'o duminică după liturghie, în camera din dosul băcăniei lui chir Iane Sardelidis, din podul tērgului de-afară, lângă foșorul de foc. Părintele Mănăilă rēcoriă gătējul Sf. Sale insetat de atăta „Dōmne milueșce“ ȝis la biserică, în tovărășie cu cumnatul seu părintele Onufrei, proistos de la Biserica cu sfinți.

— Ce nalt e foșorul de foc, părinte Onufrei, ȝi-
cea popa Mănăilă, și ce scundă e ōla cu vin! . . .

Din vorbă în vorbă părintele Mănăilă află că în poporul Bisericeii cu Sfinții s'a mutat de câteva ȝile Șătrăreșa Sultana cu fiică-sa, cari dau sārindare să scape de prigonirea *unuī dușman*. Ce dușmani o fi avēnd bieteile femeii? Părintele Onufrei chiar mai plăti cumnatu-seu o oca de vin, cu *pecete domnēscă la fund*, din sārindarul primit pe ȝiua aceea. Luminările de cēră albă din *Cherhanēua* (fabrica cu monopol) a episcopiei de Rōmnic vor arde cât vor putē la iconostasul hramului ȝilei, dar banii sārindarului se duc gil, gil pe gātul ambilor preoți.* Părintele Mănăilă auȝise inse în casa boierului Brăiloiu una-alta despre jupânesea Maria a lui Vlad Fărcășanu . . .

— Mai cinstim, părinte Onufrei, un paliciu, că mi l'o plăti, sūnt sigur, jupân Brăiloiu când i-oiu duce veste despre fata Șătrăresei Sultana. Ci-că i e dragă, părinte, de-i nebun după ea . . .

Și iată cum boierul Brăiloiu, când în ȝiua următoare părintele Mănăilă îl stropi pe cap din belșug cu fiștocul de busuioc, muiat în aghiazmă, cântând: „Mântueșce, Dōmne, norodul teu“, primī de la acesta șcirea de mahalaua în care s'a mutat Maria.

Pe dată boierul merge la Agie și vel Aga, prieten de cārți al boierului Brăiloiu, dă de astă dată poruncă vătășelului din mahalaua Bisericeii cu Sfinți ca cu mai mare bāgare de sēmă decăt ori când să cerceteze tōte casele din poporul acelei biserici și să afle *nāpristan* unde s'a mutat Șătrăreșa Sultana?²

Cu asemenea mijloc, doue ȝile după aceea, boierul Brăiloiu știe ca anume casa, unde se adăpostise Maria lui Vlad Fărcășanu cu maică-sa și cu copilașii

sei. Dar mai află și acēsta, că juna femeia nu iese de loc din casă și că are năimiți nu mai puțin de 6 foști delii, gogemete nandroși pentru paza casei, și cu aceia nu-i de glumit, că dau în carne vie, când se apropie om pe care jupânesele nu vor să-l primēscă!

Totuș boierul Brăiloiu dete vr'o 2, 3 ȝile de-a rēndul tircōle în giurul casei cu pricina. Ba chiar se ispiti să străbată în ea, mituind pe paznicii de la porță, dar de giaba îi fu cercarea.

Atunci boierul se hotări să-și reclame rōba pe calea justiției. După obicei, Brăiloiu dete deadreptul la Domnitorul Alexandru Moruzi, jalbă scrisă pe jumătate cōlă de hārtie *tricapelă*, ȝindoită în doue. Domnitorul puse la sfērșitul jālbiu rēsoluția de trimitere a *madelei* (afacerei), în cercetarea Divanului domnesc.

Erau negreșit pe atunci instanțe mai mici, la care ar fi putut trimite Domnul cercetarea afacerei. Judecătōriile Agiei și a Spătăriei, Departamentul de 7, de 8 și de Criminalion nu conveniau boierului, grăbită de a ajunge la rezultat. Mai expeditivă eră judecata înaintea Divanului domnesc, mai ales că eră ceva mai definitiv hotărītōre. Boierul Brăiloiu eră prea bun prieten cu amēndoi logofeții mari, ca să nu dobāndēscă dreptul de a se judecă cu Maria deadreptul la Divan.

Și iată cum trei ȝile după aceea jupânesea Maria Fărcășanu fu chiāmată cu pitac domnesc, prin Agie, a se infāțișă la Divan.

IV

În diminéța ȝilei de 30 maiu 1796 se adună boierimea din Divan la M-rea de la Cotroceni, unde avea să se ție divan, că nu eră terminată încă restaurarea Curții domneșci din Dealul Spirei, iară Curtea veche continuă să fie o ruină, în care, în potriva pitacurilor domneșci, se oploșiau numai țigani vagabonȝi, ori se aruncau gunōiele vecinilor.

Alex. Moruzi profitānd de incetarea ciumei și indemnat la acēsta și de boierii din Divan, se pregătiă, Încă de la finea anului 1795, să restaure măcar Curtea cea zidită de Alex. Ipsilant în Dealul Spirei. Deocamdată, în lipsă de alt local mai potrivit, Domnitorul locuiă „cu vēȝută stenahorie și cu mare discolie“, în casele egumeneșci de la Cotroceni, prefăcute în reședință domnēscă de vēră încă de la vodă Caragea.

În trapeza cea mare a M-rei eră instalată Spătăria cea mare, adicā sala tronului. În fundul salei pe o estradă acoperită de covōre turceșci se ridică scaunul domnesc, lângă care pe un sfeșnic de lemn de nuc, coperit cu o maramă cusută în fir și bibiluri, stăteau așeȝate buzduganul și hangerul domnesc. În dērētul tronului se vedeau cele 2 tuiuri de coȝi de cal, primite de Domn la investitură în Constantinopole. În partea despre rēsărit, într'un iconostas artistic săpat, străluciau icōne bogat imbrăcate în argint și aur, în fața cărora atērnate de bagdadie ardeau 3 candelē, din care cea de la mijloc mai mare, lucrată de vestiți argintari romāni din Salonic. De giur impregiurul pāreșilor, vāpsiți în culori deschise și cu medalione reprezentānd fantastice peisage cu adānci perspective, erau înșirate lavițe coperite cu covōre turceșci, ori cu catifea roșie de care atērnă ciucuri de mātāsuri și de fir.

În ȝiua în care în acēstă sală se ținea Divan domnesc, pe scōrțele romāneșci, întinse pe podelele ceruite se înșirau mese rotunde pentru calemgii, adecă Logofeții Divanului. Aceștia, lāsāndu-și încālțamintea la ușă, ori chiar în josul scării, se urcau numai în meși

¹ Episcopia de Rōmnic a întemeiat prima fabrică de luminări de cēră albă, la finea secolului al XVIII-lea.

² Naprissan = negreșit.

colorați și crucindu-și piciorile după moda turcăscă lângă mesele rotunde, destinată fiecăruia, pe care își așează lungul călamar de alamă de la brâu, în tocul căruia purtau bricegul de dres pênă de găscă, această pênă și creionul.

La ușa Divanului, pe dinafară, se țineau garde de armăși. În lăuntru doi copii de casă la ușa prin care intră Domnitorul.

La ora 2 și $\frac{1}{2}$ de dimineață (după ciasornicul turcesc) adică cam pe la 8 ciasuri $\frac{1}{2}$ dimineața încep a sosi boierii conformându-se ultimului pitac domnesc de a uu întârziă cu judecățile norodului venind prea târziu.

Iată Neculai Brâncoveanu vel Ban; Manolache Crețulescu vel vornic de țera de sus, Radu Golescu vel vornic de țera de jos.

Impreună cu mitropolitul Dositheiu Filitis a urcat scările Enache Văcărescu mare Vistiernic. La intrarea lor în Divan se scólă în picior toți boierii, până și marele Ban Brâncoveanu. Marele spătar Dimitrie Manu va veni numai împreună cu Domnitorul și-și va lua locul lângă masa cu buzduganul domnesc, pe când Enache Văcărescu, de și numai Vistiernic mare, va lua loc lângă marele Ban Neculai Brâncoveanu, înaintea celor doi vornici mari și cu atât mai mult înaintea Vornicului Obștirilor Ioan Damaris și a vornicului poliției Ioan Florescu. Când marele spătar urmat de 2 copii din casă intră pe ușa rezervată Domnitorului, divaniștii, de la marele Ban la marele Clucer Zaarie luară locurile hotărâte pentru fiecare pe lavițe, în dreptul unor mese coperite cu postav roșu, mese ce se așeau în spătărie numai la țilele de Divan. Domnitorul nu întârziă să intre după marele spătar, urmat de o suită de postelnice și lua loc pe jețul seu. Marii logofeți la rând indică pricinile poruncite a se aduce în cercetarea Divanului.

Între *mădelele* țilei cră anafora mitropolitului arătând cum un Vasile Nuțu, grămătic de felul lui, nu numai că a cutezat să slugăscă în Sf. Biserică ca preot, fără să fie fost hirotonit, dar încă făcând și pe duhovnic duhovnicilor legiuți, că muierile vinovate aflau sub epatrafilul lui iertare și deslegare de păcate, mai ales din cele vędane, și mai pe ieftin decât de la duhovnicii bătrâni și puteau să se împărtășescă, să nu prinđă de veste bărbații lor că au făcut păcate așa de grele, de nu le-au dat voie duhovnicul decât să bea aghiasmă mare.

Mitropolitul cerea pedepsirea esemplară pentru asemenea bațgocoritor de cele sfinte. Domnitorul în unire cu sfatul țerii hotărî ca Nuță să fie bătut chiar la ușa bisericeii, unde își permisese a oficia fără drept, cu 150 toiege la țalpi; apoi să fie ținut surghiun la o mănăstire.

A doua afacere de judecat fu *teorisirea* jalbei boierului Brăiloiu. Marele Armaș introduse înaintea Divanului pe jăluitoar și îndată apoi și pe pârta Maria vęduva lui Vlad Fărcășanu.

Când această intră însoțită de jupăneșa Sultana sătrărăse și de 2 frumoși copilași ai ei, întregul Divan nu se putu stăpâni de o emoțiune. Fiecare boier reflectă în gândul seu:

— Ce frumoasă muier!

Brăiloiu înfășură pe Maria într'o privire triumfătoare, iar dēnsa sficioasă își îndreptă cu umilință privirea spre scaunul domnesc, la dreapta căruia stetea mitropolitul.

(Finea va urmă.)

V. A. URECHIA

A l g e l e.

I

Marea Négră.

*De pe rîpele-ți stăncose
Aruncând a mea privire
În spre valurile-ți frumoșe,
În spre-a ta nemărginire,
Mare, me simțesc uimită,
Mică și neputincioasă . . .
Dumnezeu or să-ți trimită
Vecinicie așa frumoșă?*

II

Resărire și apus.

*Iese sorele din unde
Aruncând fășii pe mare;
El sub dēnsa se ascunde
Și din ea mereu resare.
Rađe de rubin, smaralde,
În apus și 'n resărire
Tot trimite să se scalde
În a mării clocotire.*

III

Ôspeții Mării

*Albăstrii și luminose,
Mare, sînt a tale unde,
Peșcii, algele frumoșe,
Tot le legeni; iar pe maluri
Ies alfinii cîrd la sore;
Pe catarduri păsărele
Plîng a codrului recore
Și s'ascund de vremuri rele.*

IV

Vaporul.

*Greoiu vaporul se aventă
Pe luciul mării albăstriu,
Corăbierul pe vas tot cîntă,
În veci e vesel și sglobiu.
Se sparge valul se despică,
Lebeda mării a pornit,
Iar călătorii pier de frică
Și stau cu ochiul pironit.*

V

Gînd la mare.

*Ađi pe țermu 'ntins al mării
Pironit a mea gîndire
În tăcerea-adîncă-a serii
Poruncindu-i liniștire;
Dar talaxul ce izbeșce
Țermul, gîndul îmi deșteptă . .
În spre tine când porneșce,
El poruncă nu așteptă.*

Răsboiul cu sculele și materiile de țesut.*

În locașul casei și a femeii române o formeză răsboiul. Nu este casă, unde să nu se afle răsboiul și cea mai urgisită de lume s'ar ține femeia, care nu ar ști țese în răsboiul.

Răsboiul e făcut din lemn și constă din următoarele părți: două *scenghere* séu *natre* cioplite pătrat, ce vin spriginite de patru picioare și la capăt prinse prin scânduri, iar la mijlocul lor prin o vergéuă de fier. La capete au opritoare pentru *suluri*. La mijlocul scengherilor sânt două *coțai*, pe cari se spriginește *crucelnicul* ce ține *ițele* și *brăgtele* (jugul); în această este băgată *spata*, care constă din dinți de lemn prinși cu ațé între *procilă* (marginile spetei) și din *babitele* de la capăt, cari țin spata, ca să nu se desfacă.

Brăgtele constau din *jug* (brăgle) și *policioară*, cari se țin de olaltă prin două *fiulare* în capete.

La partea dreaptă a răsboiului lângă scaun și opritoare se află *cînzaica*, care constă din un lătete cu găuri multe și din altul ascuțit, ca să intre în gaura din sul, iar de celalalt capăt cu jug, în care vine băgat lătetele cel cu găuri. Din partea stângă este un băț asemenea băgat în sulul din dărét, ce se numește *xateă*, cu carele se întinde córdă de țesut.

Sub brăgle spre vatră sânt *tălpitele* băgate într'o vergea și prinse cu ațe gróse de *faceii* ițelor. Locul de la sulul dinainte până la brăgle, se dice *spaț*; iar *suveica*, în care se află un *sfercel* (o verge de fier séu bătice subțire) pe care se pune țeva cu bătela, trece prin *rost*; apoi locul de la ițe până la sulul din dărét se dice *natră*.

Ițele se fac din ață séu canură resucită pe *spetă* (o șindră ca o piramidă.) Industria de casă se susține la noi în fiecare familie. Fetele până sânt mai mici invéță a tórcé, iar când ies din școlă, mamele îndată le pun să țesă la răsboiul séu să facă chiei, ciurătură, să impistréscă gulere, pumnași și pepturi la chimeși, séu să lucre la chiteli ori oprege; căci fata care nu știe industria de casă, nu se mai póte mărită.

Femeia română lucră la industria casei numai după ce s'a gătat economia câmpului.

După ce s'a smuls cânepa, care e de două feluri [de véră masculinul] și de tómnă [femenina.] Cânepa se légă în *mănuși* séu *mănunchi* și se bagă în grópe cu apă, ce se dice *topile*, unde stau 10—14 zile ca să se topéscă. După ce s'a scos, se uscă la sóre și apoi se bate în *proșap* [un lemn crepat până la mijloc în doué] cu un *năbonic* [o sabie de lemn,] din această bătaie, *pozdăurile* cad jos, iar *fuiorul* rămâne în mână. Acesta se *drigléxă* cu *driglul* [peptene cu dinți lungi de fier.] Din acest driglat rămâne în mână *fuiorul* bun, iar în peptene *stupa*, care iar se mai driglézá și din stupă rămâne în drigluri *căltii*, cari se mai driglézá încă odată până rămâne în peptene firele cele mai gróse ce se dice *drugăloci*.

Fuiorul și stupa se perie cu o periă cu mâneu [códă] făcută din peri aspri de porc, și se perie până rămân fini ca mătasa, iar în perie rămân *pașiesii* séu *paceșii*.

Fuiorul și stupa se torc subțire pentru *urxală* și *bătela* în pânză și ponevi séu covóră, iar celelalte mai gróse pentru saci, ponevi etc. Din tors se fac motche

* Din Topografia satului și hotarului Maidan despre care am vorbit în nr. trecut. Red.

pe *rișchitori* [un băț cu gémână la un cap, iar la celalalt cu cruce.] La *rișchiat* [facerea motchelor] se observă așa numitele *numărături* și *căței*. Într'o numărătură sânt 30 de fire. Trei fire din numărătură fac o *verbă*, iar un cățel are 20 de verbe adecă 60 de fire din motcă. Aceste numărături trebuie bine observate, și bine păzit, ca să nu se smintéscă, căci din acelea se știe câte rișchitoare de pânză s'au pus. Lungimea unui rișchitoriu este de 3 *coți* și o palmă, [cotul se măsură de la cot începând peste vârful degetelor până la no-deiul de lângă puls.]

Când s'a gătat cu rișchiatul, motchile se *nălesc* [se fierb, ca să albéscă,] se uscă la sóre și apoi se pun pe vârteelniță [o cruce din lăteți,] care stă pe un *căproniu* [un fus cu 3 picioare] și se adună fuiorul și stupa pe *mosóră* [țevi mari] cari sânt puse în *lietcă* [un fuscel de fier cu mâneiu de lemn, ce e ca o suliță] cu ambele capete într'o *stelață* de lemn. Mosórele la timpul seu se pun pe *alergătoare* în niște vergele [un lemn incheiat pătrat.]

Urxitul séu orzitul pânzei și al ciórecilor se lucră așa: se pun doué mosóre cu torsul pe alergătoare; la patru mosórá se recer doué mueri, la 6, trei.

Într'o grădină cu pomi, se légă la un pom o furcă cu 2 córne, după cari se face *rostul* [adecă se pun firele cruciș] și se întind firele după atăția pomi, de câte rișchitoare se știe, că are să vină de lungă córdă. La urzit mu erile umblă una după alta, mutând alergătoarele și firele din mână, la întors. Se crede, că pânza nu e bine a se urzi în tótă ziua, ci numai luna, mercuria și vinerea, și de aceea muierile numai în aceste zile *ord* séu *urxesc*.

Când se ia córdă de pe pomi se pun doi fuscei, peste cari firele vin cruciș și *sulul* impregiurul căruia se *invălește* córdă.

La invălit se bat doi pari în pământ, după cari se pune sulul, pe carele se invălește córdă, și se dice *răsboiul de invălit*. Córdă se întinde peste niște scaune mici, ca să nu ajungă la pământ să se *ime* [mânjéscă.]

La capătul celalalt este un *vălău* în al cărui capăt se află un cuniu de lemn, în care vine pus capătul corđii. Vălăul e plin cu petri, ca córdă să steie întinsă. La sul sânt doué femei, cari *rostesc* și au bună grijă ca să nu se strice séu incălcéscă rostul, și cât se invălește după sulul întors cu doué *réstăie*, atâta se mână fusceii înainte până se gată invălitul.

Până se invălește pânza, se crede că pruncii cari sufer de durere de pântece [fóle] și strinsori, e bine să ședă în vălău, până se gată cu invălitul,

Capătul corđii de la vălău, se pune pe barburele sécureii și o muere cu un réstéu dă în fire până se curmă, căci a se tăia cu cuțitul séu fórfecele, se crede că nu e bine. Invălitul încă se face afară în loc liber. După ce se gată invălitul, urméză *năvăditul*. A năvădi se dice la trasul firelor [cu acul] de la capătul tăiat al corđii prin ițe și spată și acest lucru se face în răsboiul de țesut acasă; când e gata năvăditul, la care se observă cu bună băgare de sâmbă numărăturile de la rișchiat, se inódă firele după o vergea de fier, care se légă cu bráne [ațe gróse] de *vijlătura* [scobitura] sulului dinainte, apoi se începe țesutul.

Bătela [firele ce se bat în urzélă] se adună din motche cu *socala* séu cu *ciocărcul* [o rótă vijluită impregiur, care se întórcé mai repede ca socala și întórcé fusul, pe carele se află țeva, lat. tibia,] în ghem séu pe țevi.

Firele, cari rămân în capătul corđii, după ce

ȘTELPUL FAMILIEI. (După tabloul lui F. Wagner.)

e țesută întreaga cordă, se taie, și acele remășițe se dic *urăznic*.

Lâna, așa se lucră: mai înteu se fierbe, ca să iasă din ea *usucul* (grăsimia de sudori); din usuc mes-tecat cu *civit* (indigo,) se face o colóre vênêtă foarte frumoasă.

După ce se uscă lâna, se *scarmână*, apoi se drig-leșce. Din driglu se smulg cu mâna firele mai lungi de lâna făcându-se din ele *fășii* pe după degetele cu cari se smulg; și acesta este pèrul din carele se torc fire subțiri, iar in peptene rămâne *canura*, din care se torc fire mai gróse pentru obiele, ciórci, zeiche, șube, că-bănițe; apoi după ce canura e smulsă din peptene, cât mai sânt fire bune, rămâne in peptene *scimul* séu *ci-mul* (fire incălcite) din cari apoi se tórcce bătéla pen-tru stranie.

Urzitul, invélitul, năvăditul etc. se fac tot ca la fuióre, cu deosebire, că motchele tórse din pèr pentru urzélă se *scorbesc* (fierb in tărițe de grâu séu *posincele*, iar bumbacul se scorbesc cu fânină albă de grâu.)

Trâmbele de pânză și *vigurile* de ciórci se țin in lăđi, séu dulapuri, iar la praznic, ca găzdărița să se fălêscă că e vrednică, de ambele părți ale chiliei pe lângă păreți pe prăjini ține stranie, ponevi (covóră,) *măsaie* séu *măsălărițe* și haine. La ferestri, pe păreți, impregiurul icónelor și de grinđi, sânt spênzurate o mulțime de *ștergare* séu *peșchire* și acésta este cauza, că femeile nóstre emuléză unele cu altele întrecându-se de a avé haine mai multe și mai frumoșe. *Ixróde* de covóră, chițeli și oprege, cotrițe frumoșe etc. pentru imprumutare de a avé mustra de pe ele, se plătesc cu câte 5, 10 ba și cu 20 fl. pe restimp de 10—15 ăile până-și țese séu lucră un ceva asemenea.

LIUBA IANA

Ochiu-mi trist.

*Ochiu-mi trist-din cer de tómnă,
Pèrul meu din frunđe mórte,
Sufletul bătut de brumă,
Dorurile crengi uscate!*

*Numai sórele iubitu-mi
Dă căldură când și când,
Dintre nuori imi zimbeșce,
Dar s'asounde-așá curênd!*

VIRGINIA MICLE GRUBER.

Sergentul Tudorache Ciomag prinde pe un țeran in momentul când voiá să trecă cu căruța încărcată pe dinaintea palatului, și, după ce-i cară vre-o doue părechii de pumni, îi ăice:

- Dă pe ulița cealaltă, mă, că p'aici nu e voie.
- Nu șcieam că nu e voie, dle sergent.
- Apoi tocmai de aia îți spun și eu cu bini-șorul.

Cea mai bună garanție.

Pe a treia pagină a unui ăiar se găseșce următorul anunț: „Un impiegat de bancă, a cărui sócră se află in America, doreșce a ocupá un loc de casier intr-o casă de comerciu“.

Véra la sat.

„Ce plăcută e vieța la sat!

Abiá se revêrsă ăorile peste culmile munților și satul intreg e pus in mișcere. Buciumele păstorilor sânt cele dintêi semnale, ce trezesc pe muritori din somn după un timp de repaos.

Acum numai ómenii cei cărunți și nefericiți mai zac încă pe așternutul de nópte; pe când ceialalți toți sânt in picióre.

Fetele, ca atinse de jaratic, au tresărit la auđul buciumentelor, de frică că vor fi întârđiat cu mulsul, ș-a-poi ține-te lele! Nu este mai mare rușine pentru o fată de la sat decât aceea, când trebuie să alerge cu vitele in urma păstorilor! Séu ca aceea, când a întârđiat de n'a adus apă in vase pe când se scólă ceialalți ai casei! Séu că n'a măturat de timpuriu in casă! Și ca să n'o pățêscă, lasă la o parte somnul: se furișeză afară din casă, ca să-și vedă de lucru cât de cu grabă, șciind că are să stea nițel de vorbă și cu bădiță decumva se vor întâlni. La fântână séu la isvor este locul cel mai potrivit pentru întâlnirea celor îndrăgostiți. Fetele, alérgă care de care mai diminêță, ca să ia apa cea mai bună și ca să iasă cu vase pline in calea ómenilor. Flăcării și ei își fac óre-cum cale până la isvor, ca să-și mai stêmpere dragostea lor inlocată.

Câte nu se mai întêmplă și la isvor! Câte zim-bete de dragoste, câte ochiri, câte sărutări! Ací își spun cei îndrăgostiți visurile de peste nópte, tainele iubirii lor. Ací intră in sufletul Româncei cea dintêie scântee de dragoste, când flăcăul îi cere apă din ul-cior și când îi zimbeșce atât de senin!

Iată in ce chip cântă Româncea dragostea ei cea dintêie:

- »Frunđa verde de bujor,
- »N'avui pic de bădișor,
- »Pân' nu fusei la isvor,
- »Dar odată me luai
- »Și bădiță-mi căpêtai:
- »Și el apă imi cerú,
- »Eu i-am dat și el beú;
- »Un cuvênt de mi-a grăit,
- »Dar cu drag că mi-a zimbít!»

Iar decă dragostea creșce, Româncea alérgă la alegorie și cântă:

- »Lasă-me Dómne să mor,
- »La margine de isvor,
- »In brațe la un fecior.« etc.

La elacă cei îndrăgostiți lucréză pe lângă olalată. Ei cântă impreună; zimbeșce cu atála dragoste unul cătră altul! Câte sărutări își dau unul altuia — pe furiș!

La glasul violinei inima lor le bate mai repede; dragostea lor e incinsă!

Flăcării le zimbeșce, le cântă, le string in brațe intocmai ca și la isvor; iar ele mai sfióse de pe fața lor abiá se desprinde in zimbet! . . . Cu câtă ușurință pășesc ei la cântecul violinei, când șcie fiecare: că este iubit! . . .

Cătă fericire! . . .

Cu toate cele petrecute inima lor par că nu e la loc, par că mai doresc ceva — la despărțire.

... O sărutare!

Ce plăcută e viața la sat!

IOSIF STANCA.

P a x i

*Apare lin, tremurătoare 'n rațe
A nopții vrăjitoare, luna plină
Și 'mprășcie tăcere și lumină
Pustiului ce tainic aiurcă...*

*Copaci blăjini cu umbrele se 'nchină,
Inviorând pustietatea tréxă,
Iar colo muntele stă vremii paxă
Și 'n vârful lui ușorul vânt s'anină.*

*De Tătăși câmpia rîde pală
Sub galbenele tremurări de lună
Și noptea e senină și vială...*

*Iar șopotul de ape de mai sună
Din valul lui de-o splendidă spoielă,
El tuturor le dîce: nopte bună!*

PETRU CONDA.

Teoria reincarnațiunii.

(Urmare și fine.)

pedepsă eternă la munci teribile (precum o dîce credința noastră,) este de sigur ceva de tot grozav, acesta inse nu corespunde de fel cu atotbunătatea și atotindurarea lui Dumnezeu. Cum pôte Dumnezeu pierde acea ce e după chipul și asemnarea sa? (Căci chiar părinții pămîntești, ómenii nu o fac acesta.) Cum pôte Dumnezeu nimic lumea pe care o iubește? Și că el o iubește, despre acesta ne-a dîs însuș Christos: „Așá a iubit Dumnezeu lumea, încat a dat pe fiul seu unul născut, ca tot cel ce crede in el, să nu pieră, ci să aibă viață de veci“. Ioan 3. 16.

Dar sub lume trebuie să înțelegem toate popóarele de pe pămînt așá dară și păgânii cari nu cunosc încă numele lui Dumnezeu și pe unul născut fiul seu. Atunci cum stă dar cu aceste popóre necreștine, cari astăđi sînt încă cam pe trei părți mai mulți decăt creștinii? Vor fi ele óre pentru etern blăstémate, pierdute, nimicite pentru că nu cred in Christos, pentru că nu au morala lui Christos? Dar această morală nu o au chiar fórté mulți din acei ce se numesc creștini. Afară de acea multe popóre n'au avut nici ocaziune să audă de Christos și de invěțătura lui, séu au auđit numai de la ómeni cari își arógă numele de creștin, ba chiar își arógă facultatea de a fi urmașul lui Christos, in realitate inse sînt ei ómenii cei mai depravați din lume.

Atunci unde e atodreptatea și atotbunătatea lui Dumnezeu? Dumnezeu iubește lumea, deci pôte el pedepsi pentru etern atáta lume pentru un pic pentru

un moment de viață pămîntescă, fiecăt de imorală, și care e in mare parte și nevinovată de necredința, de moralitatea sa? și totuș atotbunătatea lui Dumnezeu cere ca tótă lumea să fie odată fericită, căci pentru acesta a trimis el pe fiul seu aci pe pămînt. — Cum dar se deslégă problema?

Iată cu teoria reincarnațiunii e deslegată tótă problema in aparență atát de grea, și acesta deslegare a problemei ne-o dá chiar însuș Christos, spiritistul cel mai mare ce a trăit vr'odată pe pămînt.

Isus dîce in convorbirea sa cu Nicodim: „Adevěr dîc ție: de nu se va naște cineva din nou, nu va puté să vedă împărăția lui Dumnezeu“. Ioan 3. 3.

La întrebarea lui Nicodim: „Cum pôte omul să se nască fiind bătrán? au dóră pôte a doua óră să se nască?“ respunse Isus: „Adevěr, adevěr dîc ție: De nu se va naște cineva din apă și din spirit, nu va puté să intre in împărăția lui Dumnezeu“. Ce este născut din carne, carne este, și ce este născut din spirit, spirit este. Nu te mirá că ți-am dîs: Vi se cade a ve naște din nou. Věntul suflă unde voiește, și auđi sunetul lui, dar nu șcii de unde vine, și unde merge; așá este tot cel născut din spirit.

In unele edițiuni ale testamentului nou, e pasagiul de mai sus fals tradus; și anume: „Adevěr dîc ție: decăt cineva nu se va naște de sus“ etc. Inse traducerea „din nou“ este cea corectă, pentru că cuvěntul grecesc „ἀνωθεν“ are doue insemnanțe și anume: „de sus“ atunci, când cuvěntul se referă la un loc, și „din nou“ când se referă la timp. Și aci e casul ultim. Adevěrul acestei insemnanțe e constatat așîderea și prin întrebarea lui Nicodim care încă a înțeles pe Christos in acest sens: „Cum pôte omul să se nască fiind bătrán? Au dóră pôte a doua óră să se nască?“

E deci evident că Christos a putut numai să dîcă „din nou“ căci altmîntrelea întrebarea lui Nicodim ar fi fost fără înțeles.

Mai departe dîce Christos: „de nu se va naște cineva din apă și din spirit etc. . . adecăt din materie și spirit; pentru că pe timpul lui Christos cunoșeau Israiltenii numai trei elemente: apa, aerul și focul și sub cuvěntul „apă“ se înțelegea indecomun materia. Teologii in rěvna lor obicinuită au raportat acest pasagiu in mod greșit asupra botezului. Dară că aci sub cuvěntul „apă“ s'a fost înțeles in adevěr materia, séu carnea, acesta ne dovedește următórea adaugire a lui Christos: „Ce este născut din carne, carne este, și ce este născut din spirit, spirit este.“* Adecăt corpul care e născut din carne e trecótor, e muritor, iară spiritul născut din spirit este nemuritor. Și iarăș repețește Isus: „Nu te mirá că ți-am dîs: Vi se cade a ve naște din nou“ și apoi esplică el: „věntul suflă unde voiește și auđi sunetul lui, dară nu șcii de unde vine și unde merge; așá este tot cel născut din spirit“, va să dîcă: noi nu șcim de unde a venit spiritul in om, și incotro merge el după mórtea pămîntescă.

Apoi îi mai reproședă Christos lui Nicodim cu o óreș-care dojană dîcend: „Tu ești invětător al lui Israil și nu șcii acesta? Adevěr, adevěr dîc ție: Noi vorbim ce șcim și mărturisim ce-am vedut, dar voi nu primiți mărturia noastră“.

* Cumcă in Ierusalim s'a înțeles sub cuvěntul „apă“ in adevěr materie, ne dovedesc și alte pasage d. e. in Epist. gen. alui Ioan Cap. 5. 6. unde dîce: „Acesta este cel ce a venit prin apă și prin sânge, Isus Chrisios“. Veđi și Epist. gen. Petru, Cap. 3. 5.

Deci dar prin espresiunea lui Christos „din nou născut“, a putut Christos înțelege numai repețirea mulțiplă a existențelor corporale.*

Mai clară încă e mărturisirea lui Christos despre Ioan Botezătorul (Mat. 11. 14.) „Și de voiți să primiți, acesta este Ilie cel ce are să vie“. La întrebarea discipulilor sei: „Dară de ce ȳic cărturarii că Ilie trebuie să vie mai înainte?“ răspunde Isus: „Ilie cu adevărat mai înainte va veni, și va restatornici tóte. Iară eu ȳic voue, că Ilie a și venit și ei nu l-au cunoscut, ci au făcut ei tot ce ei au voit. (Mat. 17. 11—13.) Atunci au înțeles discipulii că le-a vorbit despre Ioan Botezătorul. Deci dară după cuvintele lui Isus, eră spiritul lui Ilie în corpul lui Ioan Botezătorul încorporat.

De și o denegă acésta Ioan Botezătorul la întrebarea preoților și a leviților cari erau trimiși de Iudei la el, (Ioan 1. 19—21) totuș este mărturia lui Christos destul de clară și precisă, pecând Ioan n'avea cunoștință despre acésta, asemenea tuturor ómenilor.

Și în alte părți din testamentul nou aflăm noi indicări la presistența sufletului. Așá în evang. lui Ioan, în istoria despre tãmãduirea celui orb din nașcere: „Și l-au întreat discipulii lui ȳicând: Rabbi, cine a pécãtuit, acesta séu pãrinții lui, de s'a nãscut orb?“ Din acésta întrebare se vede, că și discipulii lui credeau în renașcerea corporală (în reincarnațiune,) căci altmintrelea nu l-ar fi putut întrebá astfel, căci cum dórã altfel ar fi putut pécãtúi cel din nașcere orb încã înainte de nașcerea sa. Isus nici nu preintimpinã întrebarea, nici nu o corege, ci numai răspunde simplu: „Nici acesta n'a pécãtuit, nici pãrinții lui, ci ca să se arete lucrurile lui Dumneșeu într'ensul“. Ioan 9. 2—6.

Deci precum vedem, teoria nóstrã se basézã nu numai pe esperințe multiple și esacte, ce se fac astãđi, ci și pe religiune și mai ales pe testamentul nou. Din espunerile prin tot testamentul nou, ne incredințãm noi că Christos a fost spiritistul cel mai mare al tuturor timpurilor, căci tótã cugetarea, tótã cuvântarea, tótã activitatea lui erã consacratã numai spiritului și celor spirituale, pecând corpului îi dãdũ el numai atãta importanță, cât acesta are de nevoie să existe aci și să inlesnészã spiritului misiunea sa pe pãment.

Deci tótã problema de mai sus se deslégã fórté ușor prin teoria nóstrã a reincarnațiunii. Materialiștii nu gãndesc la acésta, nici nu șciu nimicã despre acésta; și la ce: decã ei șciu, decã ei sũnt incredințați după erudițiunea lor inchipuitã, că nimicã nu există afarã de materie. Negreșit, și orbul din nașcere nu vede nici nu cunóșce lumina ȳilei.

De altã parte, nici un om nu póte scãpã de pedépsa meritãtã, fãrã ca să-și curățészã singur pécatele sale. Dumneșeu îi dã, prin grația sa inaltã, fiecãruí necontentit ocaziune ca să se indrepte pãnã în fine devine el mãntuit, (ca și elevul reu care repetézã anul (clasa) reu finit.) Noi vedem și în esperința nóstrã de tóte ȳilele, că fórté adese cei buni mor mai degrabã, decãt cei mai pușin buni, séu chiar cei rei. (Cãci vieța corporalã e numai o povórã pentru cel moral bun, pentru cel moral perfect, și un noroc mare de la Dumneșeu pentru cel reu și pécãtos.)

De câte ori nu auđim noi ȳicându-se în popor: Ce copil bun a fost acela, și Dumneșeu l-a luat la sine, iar pe cutarele séu cutarele om reu și blãstemat nu l-au luat naibeles, ci a remas să muncészã ómenii.

* Veđi, „Les dogmes de l'eglise du Christ“ par Apollon de Baltin pag. 210.

„Lucrul reu nu piere“, ȳice proverbul român. — Are mult adevěr în sine aceste cuvinte, căci pe omul care și-a implinit deja cu demnitate scopul, oficiul seu aci pe pãment, séu care și-au curățit deja pécatele sale, pe acela îl chiamã Dumneșeu mai degrabã cãtrã sine, pecând celui mai pușin bun, îi lasã Dumneșeu încã timp ca să se indrepte, să-și prourmeze indreptarea sa și în esistențe noue.

„Tu nos fecisti, eor nostrum inquietum est, donec requiescat in te“ ȳice sf. Augustin. Sufletul nostru nu va aflã liniște și pace pãnã nu se va reintórce iarã la Dumneșeu de unde a sosit, căci de la Dumneșeu am venit aci și la el iar trebuie să ne întórcem.

Pedépsa va trebui deci fiecare s'ó primészã căci acésta o cere atótdreptatea lui Dumneșeu, (rugãciunile plãtite pe la preoți și pe la biserici nu ajutã nimicã, când cutarele nici un lucru bun n'a făcut pe pãment, ci din contrã, a jafuit, a prãdat și a lãsat pretutindene numai lacrimi și durere (și anume fiecare după mészura faptelor sale sevērșite în acésta vieța, apoi va veni un timp când tótã omenimea, când tótã lumea va fi ferieitã, deosebirea e numai că, în acel timp de o întregã eternitate, unii vor fi mai degrabã, adecã mai întei, alții mai târđiu fericiți.

Așá primesce fiecare (aci nu există protecțiuni, nepotism și corupțiuni ca aci pe pãment) pentru faptele sale, séu resplatã (intrãm pentru totdeauna în lumea și în vieța sublimã a spiritelor) séu pedépsa meritãtã, inse nu pedépsa eternã, pentru că atótputernicul domn al lumii, și pãrinte al universului ne lasã prin putința reincarnațiunii calea deschisã spre a ne indreptã, spre a ne curãđi de pécate și spre a deveni morali perfecti și demni de vieța cea sublimã.

Fiecare trebuie deci să lucre și să-și cãștíge singur demnitatea pentru lumina eternã a ȳeitãții, pentru eterna fericie.

Ce progres imens și ce noroc sublim pentru vieța moralã și fisicã a omenimei, decã acest principiu va deveni tot mai puternic, tot mai gigantic, decã teoria acésta va fi studiatã mai deaprópe, va fi argumentatã prin noue fapte, prin noue cercetãri și esperințe.

Iatã deci, cât de moralã și cât de sublimã e doctrina acésta a spiritiștilor, care nu propagã ambițiune, pasiune, vênarea după plăceri, rãpirea, hapsinia, nimicirea altuia, cãlcarea peste cadavre numai spre a-ș mulțãmí plăcerile sale efemere, corporale, momentane, lãsãndu-l în urmã și mai nenorocit, consumarea neprasnicã a tot ce este în giurul seu cu un nesaș neinfinit, pãnã ce în fine îi ese totul pe ochi etc. . . . ci blãndeța, negațiunea pasiunilor și a plăcerilor sale, perfecțiunea moralã, curățirea sufletului și rãdicarea lui cãtrã Dumneșeu.

Eu încheiu espunerea mea cu cuvintele lui Laplace, care ȳice: „Nous sommes si éloignés de connaitre tous les agents de la nature, qu'il serait très pen philosophique de niez l'existence des phénomènes uniquement parc — qu'ils sont inexplicables dans l'état actuel de nos connaissances“. Laplace (théorie de probat. IV 5.) Multe lucruri sũnt în cer și pe pãment, pe care mintea ómenészã nu le póte pétrunde, mãcar de ș-ar da câtã silință, dar prin credința pétrunđetóre în Dumneșeu, ușor vom puté înțelege acea ce nu e dat minții să înțelegã, căci prin credința pricepem că lumea s'a făcut prin cuvântul lui Dumneșeu, că cele ce se ved nu s'au făcut din cele vȳđute, ȳice Apostolul Pavel cãtrã Evrei 11. 3.

Abia omul cel pătruns de credin a adevărată, va put  cun șce mărirea și minunile lui Dumnezeu și va put  preamări din ad ncul sufletului seu pe preinaltul creator exclam nd plin de inspirațiune: „Mare ești D mne, și minunate s nt lucrurile tale“.

ISIDOR IEȘIAN.

Chiuituri.

— Din comuna Sabolciu in Bihor. —

Hoi n nuță cu d'amar,
Nu te supără 'nzedar,
Ci te supără la modru,
C'aș  face frunđa 'n codru,
Frunđa 'n codru-i cu r nduri,
Nana-i cu multe g nduri,
Frunđa 'n codru-i p recheșce,
Nana mea multe g ndeșce.

— Supărată ești tu nană,
— P n ce drac oi u fi vigană,
Că s'o dus badea cătană,
Ș-o remas clopu cu p n ,
Și chemeș  cu năframă.

Cine din ț r  se duce,
Nu mere de lapte dulce,
Ce de mare amar se duce.

Nana mea, p lele tale,
Nici din goz nu le-aș lu ,
Dar pe tine nu te-aș da,
Pentru t t  lume-asta.

De ura muierii mele,
Lăsă-oiu casa  -oiu mere
Și de ura muierii,
Lăsă-i casa și pruncii.

Nu te supără mir s ,
Că bota-i pe grindă 'n casă,
Și-i cioplită 'n patru dungi,
Cum  s spatele de lungi,
De-i m nc , de nu-i m nc ,
Bota șciu că-i c p t .

Ș-ai s cr  noroc s ,
Când se bagă n ra 'n casă,
Tr ntitur  ușilor,
Sp rg t re vaselor.

Fost-am mic și n'am perit,
Că  o maica m'   grigit,
Damu-s mare și-oiu perit,
Că n'am cine me grigit.

Frunđa verde vesteđit ,
Avut-am și eu drăguță,
Ș-o murit m nc nd jintiță.
M nce-o lupii pe mă-sa,
P n ce-o făcut jintiță,
De mi-o murit drăguță.

Frunđa verde de bujor.
Nici la tómnă nu me 'nsor,
Că de gură nu mi dor,
Da m ndruța se mărită.
Că-ce puiu m na pe ie.
Se ciuleșce ca  ie.

Frunđa verde, frunđa frag ,
Crede-me bădiță dragă,
Că cu daltu nu-mi fac treb .
De-mi fac treb  cu daltu,
Și n'am parte de dracu,
De-am drag pe  recine,
M rtea sp ndur re-mi fie,
Acastau de p ducei,
Și fune de tieței,
Eu me jor și tu me cređi,
Eu me iubesc tu nu veđi.

Hop leliuță 'n patru ițe,
Nana nu  ci numa 'n doue,
M gis p rt  p le noue.

Haida vere și merem,
Și mutăm f nt na 'n deal,
Și să spele nevestele,
C'o negrit ca iepel.

Haida vere și merem,
Și ne vedem drăguță,
Cum o bate mamă-sa,
Cu p na păunului,
In fața obrazului.

Trimesu-mi-o badea dor,
Pe frunđa din via lor,
Și eu i-am trimis lui jele,
Pe primă de la mărgele,

Bate doba vinere,
Trec feciorii daice,
C te opt și c te cinci,
P n  nu rem n p' ici.

Șeđi nev st  la ușori,
Pune nume la ficiori,
Cei frumoși pe car de foc,
Cei hiđi la fete la joc,
Cei frumoși pe drum plecați,
Cei hiđi la fete la danț.

— Ie ginere fata mea.
Ți-oiu da 6 boi cu ea.
— Și-mi dai 6 c t  șase,
Fata ta nu-mi treb  'n casă,
C nt  cucul pe gunoiu,
Fata ta d rme 'n resboiu
Din resboiu sb r  la furcă,
Și face t n m luc .

Uiuiu cocos t rcat,
Merge 'n nuntă nechiemat,
Găina se c rc e,
Că ice c'a mere ie.

AVRAM IGNA.

SALON.

Cum se pôte face ca să plóie.

Voiți ca să plóie? Făceți să trecă un mort peste hotar. Acesta s'a întemplat ieri la noi: din întâmplare séu inadins — nu știu, dar cazul a fost escelent ilustrat.

Veni la mine o damă din loc.

— Știi una? imi dices dēnsa: bētrāna baronesă V. din B. a murit, acuma a trecut din Cernăuți cu caravana pe șoséua noastră, au dus-o la moșia ei s'ó ingrópe; avea o mulțime de cununi fôrte frumoșe.

— Mai stătù ce mai stătù, cerul vedeam că se innourá. Să strîngă de afară, dīsei eu la slugi, strîngeți lucrurile! (cāci pusesem să scótă din casă, vine iérna și erá tocmai dī bună de început cu grigitul și acuma vėdēnd nouri, me temeam de plóie.)

— Strîngeți, strîngeți, dīse dēnsa, căci de bună sēmă va plouá!

— Și de unde știi așa de bine că are să plóie? îi dīsei.

— Pentru că a trecut cu mortul peste hotar; asta dór e de când lumea; o știu de la părinții mei și singură am însemnat-o; de nu va plouá încă astă sēră, la nópte aveți să vedeți, desigur va plouá.

N'apucase dna T. să iésă bine de pe pórtă, când clopotele bisericei nóstre începură a suná într'o dógă, ceea ce ne vesteșce totdauna apropiată furtună. Păi-marul nostru, moșul Ștefan Pita e singurul nostru păzitor și decă ómenii nu țin minte cu anii grindină in sat și nu sufēr sārăcie, e mulțămítă artei lui care șcie așa de bine suná și alungá nouri; dór rar, câte odată, când a făcut câte o visită la crășmă, de se întemplá să bată piétra vr'un colț din țarină, până se desmeticeșce el și alérgă; altfel fie dīuă, fie nópte, fie furtună cât de ingrozítóre, el e la postul seu in clopotniță; câte odată îl muréză pân la piele, dar el nu se va duce până ce nu vede că pericolul a încetat.

Când suná clopotul cel mic într'o dógă: dang, dang, dang, regulat, este cum este; dar când printre acestea aúdi din când in când pe cel mare: bam, bam, atunci te bagi in spaimele morții și mai cu sēmă nópte când între tunete și fulgere te trezești in mijlocul clopotelor din somn. Atunci e reu: furtuna ține, nouri neconținut se adună, de și clopotele prin mijlocul vibrării lor de multe ori veți cu ochii cum îi alungă, dar totuș când e aerul prea încărcat de electricitate, e lucrul fôrte greu. Un tunet chiamă pe altul, fulgerele imediat se succed; o pătură pôte s'a descărcat séu a plecat, dar alta vine in loc; astupi perdelele, închideți ochii, dar lumina fulgerátóre pētrunde pe sub pleópe, iar hubuitul tunetului îl simțești in bătăile inimei; totuș in mijlocul grózei acesteia, o așteptare dulce te ingănă, o rađă de speranță îți intră in suflet, la capēțul ei e voinicul nostru, eroul, blândul vechiu moșnég român, cu luna 'n cap și pletele albe, badea Ștefan mititel și țigărit, dar cu ochiul vioiu și privirea șirétă, — ca un ánger păzitor îți apare in turn lup-tând cu elementele. Tot ai pe cineva care te apără, tot are satul un voinic ce stă la vreme de nevoe pentru el! . . . numeri secunde, veți că in adevēr tunetul e destul de departe — atunci mai capeți curaj,

mai resuflă, te gândești cu recunoșcință la dēnsul și il binecuvintezi.

De-odată clopotul cel mare tace. in curēnd după aceea îi urméză și cel mic, plóia tot curge, tunetele tot se aud, deschide ochii, fulgerele îți scapără vederile, dar nu mai ai nici o frică: decă badea Ștefan s'a dus acasă, atunci te poți cu siguranță culcă pe cea parte, căci in urmă și fulgerele obosite se vor duce in drumul lor.

Ce a făcut badea Ștefan adecă? A luat parte la lupta dracului care voiá să dea ómenilor fómete, piétră, — cu sf. Ilie ce umblă in tóte părțile cu săgéta după dēnsul să-l omóre, să-l nimicéscă, pentru o răfuielă veche ce au între drnșii, pe care ómenii o știu, dar nu e aice locul s'ó povestese.

E vorba numai pur și simplu de plóia de ieri, despre care imi prevestiá cucóna: Ne-am apucat cu toții să stringem repede lucrurile, dar paturile erau ude, perne, covóre ce stăteau intinse; pe neașteptate tunete și fulgere și o plóie abondentă a început a curge. cerul erá din ce in ce mai acoperit cu nouri gróși și nu arátá de loc că are să înceteze; fiind singură acasă am început a me speriá, furtuna urmă in aceeaș țarie ca inaintea lui sf. Ilie; numai in badea Pita imi erá tótă nedejdea, dar tot timpul acesta o ocupație in gând aveam; gândiam la cea ce imi spusese bētrāna damă: „A trecut un mort peste hotar numai decăt trebe să plóie.“ Erá pôte mai mult fantasia și verosimilitatea momentului, care imi scormoliau mai tare inima; intreveadam un secret de atracțiune între electricitatea din atmosferă și cea eșită din corpul omului, e pôte de sigur o nebunie și cazul nu va fi decăt o întâmplare; nouri de câteva dīle umblau ca să plóie și nu puteau; mie inse mi se părea că acéstă mică, microscopică causă a fost legătura între cer și pământ care i-a făcut a se revérsá.

Va veni timpul, gândiam eu, când superștițiile strămoșilor nóștri vor fi căutate ca iérba de léc și puse la lumină nu numai ca materie pentru studiile ethnopsichologice, — ci spre folóșe fisece reale, remánēnd rolul științei de a le întrebuiința.

1896 aug. 24.

ELENA VORONCA.

Visita de la București.

Evenimentul de frunte al sēptēmānei este visita monarcului nostru la regele Carol I in București, unde va merge poimáne luni la 16|28 septembrie, cu suită mare și imbrăcat in uniformă de colonel român, fiind intimpinat cu pompă de care nu s'a mai vėđut in România.

Insemnătatea politică a acestei visite este fôrte mare. E primul cas de vécuri, ca un suveran al unei împērății vecine să visiteze pe capul statului român. A fost, ce e dreptul, nu tare de mult, și țarul Alesandru II prin România; inse cea visită s'a impus de nevoile resboiului ruso-romano-turc; Monarchul nostru inse merge acolo, fără alta necesitate, decăt aceea de a duce un omagiu suveranului român și prin urmare poporului in fruntea căruia stă regele Carol I. Faptul acesta, dīce un dīar bucureșcean, este o confirmare a insemnătării ce statul român a dobândit in concertul european in timpurile din urmă.

La aceste festivități epocale tóte dīarele mari din

lume vor fi reprezentate și în cursul săptămânii viitoare presa universului întreg va vesti gloria numelui român.

Din incidentul acesta, drept probă a devotațiunii noastre, publicăm în fruntea foii de acuma portretul cel mai nou al Majestății Sale, sperând a pute reprezintă și alte episoade din aceste zile de serbătoare.

Este interesant a ști, că Monarcul nostru a mai voit odată să meargă în România. S'a și dus până la graniță, înse de acolo a trebuit să se întorcă. Casul acesta ni-l relevă și iarul „Dreptatea“ din București, după care s'ar fi petrecut astfel:

Când împăratul Francisc Iosif a făcut prima sa călătorie prin Transilvania, s'a dus cu episcopul Șaguna și cu suita sa până la riul Vadului, lângă Căneni, în pasul Turnu-Roșu, să facă o vizită lui vodă Barbu Dimitrie Styrbei, care domnia atunci în Muntenia. Puntea de peste acest riu și pe care trebuia să trecă augustul oșpe, jumătate eră și este în partea României și jumătate în a Transilvaniei. La câteva sute de metri de dincolo de acesta punte, se construise un mare și frumos pavilion împodobit cu cele mai frumoase flori. Sub el așteptau ministrii, oficerii din armată și marii demnitari ai statului.

Când a sosit împăratul, vodă Styrbei i-a eșit înainte, până la jumătatea punții de peste riul Vadului, unde se sfârșia hotarul României. Împăratul a înaintat de asemeni până la jumătatea punții și a întrebat pe vodă Styrbei, decă a primit firmanul sultanului, căci România fiind atunci sub suzeranitatea Turciei, visita acesta trebuia să fi fost îngăduită printr'un firman al sultanului.

— Majestate, a răspuns vodă Styrbei, aștept firmanul dintr'un minut în altul.

Împăratul a întins atunci mâna lui vodă Styrbei și fiind că nu putea să mai aștepte, a plecat imediat spre Sibiu.

După plecarea împăratului a sosit și firmanul. Vodă Styrbei îl luă numai decăt și plecă după împăratul, pe care îl întâlni aproape de Sibiu și au stat acolo împreună până a doua zi.

Societatea pentru fond de teatru,

precum s'a anunțat în nr. trecut, va ține adunarea sa mâine duminică și poimâine luni, la 27 și 28 septembrie, în orașul Făgăraș.

Cu ocaziunea acesta se vor aranja acolo mai multe festivități de cătră un comitet în frunte cu dl dr. Ioan Șendrea președinte.

Iată aici programul acelor serbări:

I, Sâmbătă, în 26 septembrie, primirea oșpeților la tren; a celor cari vor merge cu trăsura, la localul societății „Progresul“; la 8 ore s'era convenire socială în grădina Mexico.

II, Duminică, în 27 septembrie. La 8 ore dimineața serviciu divin în ambele biserici; la 10 ore ședința I a adunării generale în sala otelului „Lauritsch“; la 1 oră banchet în sala grădinei Mexico; s'era la 7½ producțiune musicală teatrală, apoi dans, în sala otelului „Lauritsch“.

Producțiunea acesta se va aranja de cătră societatea „Progresul“, cu următorul program: Musicescu: „Baba și moșnegul“ cor micst; Dima: „Cucule cu penă sură“ cor micst; Dima: „Fântână cu trei isvóre“ cor

micst: Musicescu: „Dor dorule“ cor micst; „Iléna“ cor micst. „Stredelul dracului“ farsă de X. Venitul va fi al Societății pentru fond de teatru român.

III, Luni, în 28 septembrie. La 8 ore dimineața a doua ședință a adunării; la 1 oră mesă comună în grădina Mexico; la 4 ore eventuală excursiune la mîra de hârtie.

Stêlpul familiei.

Unicul fiu în toate familiile e reslătat, căci toți îl consideră drept viitor stêlp al familiei. Ilustrațiunea noastră înfătoșeză un astfel de „stêlp“, pe care surorile îl ajută să pôtă trece o mică pedecă.

LITERATURĂ ȘI ARTE

Știri literare și artistice. Bustul lui Traian Demetrescu. Ni se scrie din București, că acolo s'a format un comitet pentru ridicarea unui bust de marmoră poetului Traian Demetrescu, în orașul Craiova. Comitetul se compune din dñii C. Mille, cassier, D. Teleor, Rosetti și Balaban. — *Dșora Agala Bărsescu* petrece acuma la Paris, cu scopul de a debută pe scena franceză. — *Dna Eugen Ghica* a dăruit galeriei de tablouri din București o statuă de celebrul sculptor Merceaux, intitulată „O greșelă“. — *Dna Darolée* a cântat cu mare succes în v'era acesta la Buenos-Aires și Montevideo. — *O fântână monumehtală* se construiește la București, din incidentul visitei monarcului nostru, pe locul de la Sărindar; se va numi „Fântâna Păcii“. — *Esposiția retrospectivă de pictură* din București nu se va ține în toamna acesta, ci la primăveră. — *DI Radu D. Rosetti* a scos la lumină în editura librăriei Carol Müller din București un nou volum de versuri intitulat: „Sincere“. — *Sculptorul Al. Constantinescu* din București a lucrat bustul pictorului Tătărescu; un exemplar va fi așezat la Ateneu și altul la școla de bele-arte. — *DI dr. I. Stefanescu*, medic în București, a publicat acolo un studiu de igienă publică, intitulat Vindecarea beției, remediu în contra alcoolismului.

Românii Bănățeni, din punctul de vedere al conservatismului dialectical și teritorial. DI B. P. Hașdău, sub titlul indicat, a publicat un studiu de 68 de pagine, în formatul Analelor Academiei Române. Studiul are doue părți generale: *I. Individualitatea dialectală a Bănățului.* Acesta se subîmparte: 1, elementul lexic, în care arată, că în biblioteca universității din Budapeșta a descoperit un „Dictionarius Valachico-Latinum“ manuscris de 173 de pagine, din anii după 1700, de origine de un român bănățan, și comunică cuvintele de sub litera M, iară sub titlul: 2, elementul fonetico-naorfologic, arată schimbarea literilor în limba bănățenilor. *II. Individualitatea teritorială Bănățului*, e reprezentată prin trei nume: Troian, Aușonii și Filma. Troian e de slavice și se identifică cu Traian împăratul Romanilor; și toate numele de orase de drumuri, de valuri, în care se reală Troian, se deduc de la numele împăratului Traian. Scriitorul bizantin Priscus Rhetor, a însoțit 6 solie a împăratului Teodosie, trimisă la Attila, și Priscus în opusul său în mai multe locuri amintește, că a aflat pe Aușoni (Românii din Dacia); iară dl Hașdău, acest nume exprimându-l

Aușoni, îl deduce din *avus* latin, moș și dice, că *Aușoni* înseamnă: moșneni, locuitorii cei vechi ai țării; mai departe dl Hașdău deduce, că curțile lui Attila au fost undeva pe lângă lacul de la Alibunar — în Bănat. Filma e o dină din mitologia populară bănățană, descoperită de reposatul Simeon Manguuca („Familia“ 1874 nr. 43) și dl Hașdău arată că Filma e de origine gepido-gotică, că înseamnă: Spaimă, și că film la Gepi și Goți a putut se însemne: Zină.

Academia Română a ținut vineri la 6|18 septembrie ședință publică. Cu asta ocaziune s'au făcut următoarele lecturi: dl B. P. Hașdău: Un român apărător al Vienei (1684); dl V. A. Urechia: Din editația Bucureștilor dintre anii 1800—1812. Dl B. P. Hașdău în aceeaș ședință a dăruit Academiei Române trei documente originale relative la familia Hașdău, între care unul despre Nicolae Hașdău, care la 1683, a dus pe socotela sa un escadron de husari la apărarea Vienei contra turcilor.

Iarăș o carte maghiară despre români. Dl Jancsó Benedek, cunoscutul scriitor maghiar, care a scris mult despre țestiunea română, a scos de curând la Budapeșta o lucrare nouă despre Români. Titlul lucrării sale este: „Istoria și starea actuală a tendențelor naționale române“. E un volum vast, de 800 de pagini, după care au să urmeze și altele. În volumul acesta autorul tratăză stăruințele și luptele românilor până la Iosif II.

Călin dar pe anul 1897. „Calicul“ care nu mai apare, ș-a publicat călin darul și pe anul viitor. De asta-dată „Călin darul Calicului“ a apărut la Brașov în editura tipografiei Alexi. Conține multe glume, în prosă și versuri, precum și o serie de ilustrațiuni umoristice. Prețul 36 cr. seu un franc.

Diare noue. *Stăua Dimboviței* a apărut la Tergoșiște, ca organ al partidului Democrat independent. — *Bicicleta*, diar săptămânal de turism, sport și studii tehnice asupra nouelor invențiuni, a apărut la București.

Sciri teatrale. *Teatrul din Iași* se va deschide la 1|13 octombrie; decorurile comandate la Viena au sosit. — *Scena Ateneului din București* a fost modificată în chipul unei mari estrade, care la vreme să potă servi și de scenă.

Teatrul Național din București. Stagiunea viitoare, precum aflăm din „România Musicală“, se va deschide cu „Resvan și Vidra“ de dl B. P. Hașdău. Afară de acesta piesă s'au mai pus în repetiție patru piese traduse și anume: Patria, Paula, Champignon și M-me Sans-Gêne. Direcțiunea a angajat doi actori tineri, pe dnii Sorean și Murgean

Teatrul liric din București. Se crede, scrie „România Musicală“, că până în luna octombrie splendidul teatru liric, care a fost incendiat anul trecut, va fi complectamente restaurat. Acum se lucrăză încă la ornamentațiile din interior. Păcat numai că scena va rămâne tot mică cum a fost. Cortina, precum și mare parte din decorurile și accesoriile scenei, se dice că vor fi de fer.

Concerte. *La Caransebeș* societatea română de cântări și musică a arangiat la 8|20 septembrie concert, sub direcțiunea dlui Ad. Hütner. — *La Oravița-montană* Reuniunea română de cântări și musică a dat duminică la 1|13 septembrie, un concert, în care s'au cântat cvartete și solo. După concert dans.

CE ENOU?

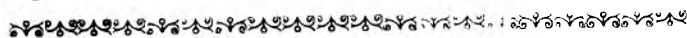
Hymen. Dl Francisc Kuhn de Ruknenfeld, locotenent în regimentul de infanterie 31, ș'a fidanțat cu dșora Florica Roșca în Sibiiu. — Dl D. P. Iuga și dșora Maria D. P. Dobrescu s'au cununat la 1|13 septembrie în Rod. — Dl Petru Petrovici din Măhala Timișorii ș'a logodit cu dșora Iuliana Nicolescu în Elisabetul-Timișorii. — Dl Vasile R. Stanciu din Bețcu și dșora Stanica I. Taroš din Săcele se vor cunună la 15|27 septembrie în Satulung.

Sciri personale. *Regele și regina României* s'au întors din străinătate la Sinaia. — Dl dr. Felix, membru al Academiei Române și profesor de igienă la facultatea de medicină din București, implinind 30 de ani de serviciu ca profesor, ș'a retras din postul acesta.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Orăștiei* se va întruni în adunare generală mâne duminică la 15|27 septembrie, în comuna Cugir, sub presiudiu dlui dr. I. Mihu, secretar dl L. Bercian. Cu ocaziunea această Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedorei va arangia acolo o mică expoziție de lucruri de mână femeiești din țesături cum se fac în Hunedóra. Săra va fi o producțiune teatrală, după care va urmă dans.

Internatul român din Cernăuți. În prima septembrie n. ș'a deschis noul internat de băieți români din Cernăuți, înființat de „Societatea pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina“. Acum, în primul an, au fost primiți în el aproape la 80 de băieți români din diferite ținuturi românești ale Bucovinei; mulți băieți inse, cari ar fi dorit să intre în internat, n'au putut fi primiți de-ocamdată din cauza prea marei imbuldiri. Dar se speră, că în anul viitor școlăr se va pută face loc pentru un număr și mai mare de băieți Internatul stă sub conducerea dlui profesor Grigorie Halip, ca director; mai sunt apoi trei prefecți și un administrator.

Necrológe. Dr. Stefan P. Popp, protomedic comitatens în Făgăraș, a încetat din viață în Făgăraș la 12| c. în etate de 61 ani. — Gedeon Radeș, preot gr. c. în Șard Transilvania, a murit la 9 septembrie, în etate de 43 ani. — Ana Dogariu, fiica dnei ved. Iuliana Dogariu, a repausat în Arad, la 9 septembrie, în etate de 23 ani. — Valeria Popovici, fiica dlui Măcsim Popovici, protopresbiter în Boșsa-montană, a murit la Oravița și a fost inmormântată la Bocșa în 4 septembrie n. — V. M. Lazar, din familia George Lazar de la Avrig, care ș-a făcut studiile academice în Viena, unde a publicat și un poem epic, intitulat „Plevna“, apoi a trecut ca inginer în România, a murit în 14 septembrie la Brașov, în etate de 49 ani.

Călin darul săptămânei.

Duminică după înălțarea S. c. Ev dela Mateu, c. 8. gl. 4. a inv 5.

Diua sept.	Călin darul vechiu	Călin. nou	Sorele.
Duminică 15	Mart. Nichita	27 Waldemar	5 40 5 31
Luni 16	Cuv. Eufemia	28 Wenceslaw	5 42 5 28
Mărți 17	Mart. Sofia	29 Arch. Michail	5 44 5 26
Mercuri 18	Cuv. Eumeniu	30 Ieronim	5 45 5 24
Joi 19	Mart. Trofim	1 Oct. Regimus	5 47 5 21
Vineri 20	Mart. Eustațiu	2 Otto	5 49 5 19
Sâmbătă 21	Apost. Codrat	3 Ilariu	5 51 5 17

Proprietar, redactor respunțător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

Cu TIPARUL LUI IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.